

Dr. sc. Maja ČOLAKOVIĆ, redovna profesorica
Pravni fakultet
Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru
maja.colakovic@unmo.ba

UDK 004.7:347.65/.68
347.65/.68:004.7
341.231.14
izvorni znanstveni rad
Rad stigao: 8. svibnja 2023.
Rad prihvaćen: 27. svibnja 2023.

NASLJEĐIVANJE DIGITALNE IMOVINE: IMA LI DIGITALNOG ŽIVOTA NAKON SMRTI?

Sažetak: Život u digitalnom dobu stvara brojne pravne izazove. Svakodnevno korištenje digitalnih uređaja i aplikacija u privatnim komunikacijama i poslovnim transakcijama kreira nove obrasce ponašanja i nove društvene odnose, što utječe na preispitivanje tradicionalnih pravnih koncepata. Uz klasični pojam imovine sada postoji i pojam digitalna imovina. On obuhvaća različita nematerijalna dobra, od kojih pojedina imaju i novčanu vrijednost. Reguliranje statusa ovih dobara nakon smrti njihovog titulara dovodi do preispitivanja tradicionalnog koncepta nasljeđivanja. Mogu li ona biti predmet nasljeđivanja ili bi trebala biti „uništena“? S tim u vezi je i dilema o potrebi postmortalne zaštite ličnih podataka i privatnosti ostavitelja, jer bi mogli biti narušeni prelaskom prava na digitalnoj imovini s ostavitelja na njegove nasljednike.

U radu su ova pitanja analizirana s doktrinarnog i normativnog aspekta te je ukazano na stavove sudske prakse u zemljama u kojima je nasljeđivanje digitalne imovine već bilo predmet sudske odlučivanja. Budući da nacionalni zakonodavci uglavnom još uvijek nisu cjelovito uredili ovu oblast, očigledna je potreba da se ona što prije regulira.

Ključne riječi: postmortalna privatnost, lični podaci, digitalna dobra, zaostavština, oporuka

1. Uvod

Njemački Savezni sud pravde (Bundesgerichtshof, BGH) presudio je u julu 2018. da je digitalna imovina nasljeđiva.¹ U pitanju je korisnički račun na društvenim mrežama koji nakon smrti njegovog korisnika prelazi na nasljednike. Sud je zauzeo stav da nasljeđivanje ovakvih dobara nije ograničeno niti postmortalnom zaštitom ličnosti, odredbama o zaštiti ličnih podataka, a ni povjerljivošću telekomunikacija.

Činjenice ovog slučaja i dugotrajan sudski postupak probudili su žustre rasprave u njemačkoj javnosti i pravnoj doktrini. Radilo se o smrti 15-godišnje djevojke, koja je u decembru 2012. poginula u berlinskom metrou pod nerazjašnjenim okolnostima. Kako bi otklonili dilemu je li njihova kćer imala suicidalne namjere i usput prikupili dokaze za pobijanje eventualnog odštetnog zahtjeva mašinovođe protiv njih, roditelji su kao nasljednici putem suda zatražili da im Facebook dopusti pristup njenom korisničkom računu na ovoj mreži. Djevojka ga je uz njihovo odobrenje registrirala u januaru 2011. Nisu mu mogli sami pristupiti, jer je Facebook djevojčin profil već bio pretvorio u tzv. „memorijalnu stranicu“, a kada se to učini, pristup korisničkim podacima nije moguć čak ni s podacima za prijavu. Međutim, sadržaj na profilu ostaje na serverima i vidljiv je odabranoj publici, a ovisno o postavkama privatnosti, prijatelji mogu dijeliti uspomene na stranici. Roditelji su istakli da se u općim uvjetima pri registraciji računa na Facebooku ne navode pravila o „memorijalnim stranicama“.²

¹ BGH, Urteil des III. Zivilsenats vom 12.7.2018- III ZR 183/17, ECLI:DE:BGH:2018:120718UIIIZR183.17.0.

² Cjeloviti tekst presude na: <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=86602&pos=0&anz=1>, pristupljeno: 15. 3. 2023.